

Enligt sändlista

BILDANDE AV *Vändåtbäckenskogens naturreservat*

Objektnummer	2046714	
Län	Västernorrland	
Kommun	Kramfors	
Socken	Ullånger	
Fastighet	Ullångers-Kläpp 1:3 Ullångers-Kläpp 1:6	
Markägare	Privat och Naturvårdsverket.	
Förvaltare	Länsstyrelsen	
Lägesbeskrivning	Ungefär 9 km nordnordväst om Ullånger.	
Mittpunkt	x: 658950,0 y: 7000209 (SWEREF 99)	
Areal [hektar]	125,8	
Prod skogsmark [ha]	113,0	
Naturtyper [ha]	Granskog	87
	Barrblandskog	12
	Våtmark	9
	Lövblandad barrskog	7
	Hygge	4
	Tallskog	3
	Väggata	2,2
	Hällmark	1
	Vattendrag	0,6

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen i enlighet med 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att de föreskrifter som framgår av detta beslut ska

gälla beträffande naturreservatet.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken gäller från den dag de vinner laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller från kungörelsedatum även om beslutet överklagas.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan.

SYFTE

Syftet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Detta innebär att bevara ett varierat naturskogsområde som har och håller på att bilda mycket av de strukturer, såsom döda stående och liggande träd, som är kännetecknande för naturligt fungerande skogsekosystem.

Bevarandet ska i första hand uppnås genom att skogsmiljöerna får utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Utöver vad som för övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 uppföra byggnad, mast, brygga eller annan anläggning på mark eller i vatten.
- 2 bedriva täkt, anordna upplag, borra, spränga, schakta, gräva, utfylla, tippa eller på annat sätt skada mark, block och vattenmiljöer.
- 3 dika, dikesrensa eller dämna.
- 4 anlägga luft-, vatten- eller markledning, stängsel eller hägnad.
- 5 anlägga väg, stig, bro eller spång.
- 6 bedriva skogsbruk; avverka eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna, träd och buskar, samt utföra annan skogsvårdsåtgärd.
- 7 sprida kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk eller gödningsämnen.
- 8 inplantera djur (inklusive fisk), växter eller andra organismer.
- 9 framföra motordrivna fordon annat än på befintlig väg. Förbudet gäller inte snöskoter på snötäckt mark. Förbudet gäller inte heller uttransport av fällda älgar, björnar och annat högvilt, varvid risken för skador på mark och vegetation ska minimeras.
- 10 upplåta mark för militär övningsverksamhet.
- 11 uppföra jaktorn utan länsstyrelsens tillstånd.

B. Föreskrifter om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt att tåla intrång enligt 7 kap. 6 § miljöbalken.

Markägare och innehavare av särskild rätt förpliktigas tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet:

- 1 upphuggning och markering av reservatsgränsen.
- 2 uppsättning av informationstavlor.
- 3 eventuellt uppförande och underhåll av rastplats/raststuga och därtill hörande stig.
- 4 eventuell anläggning och underhåll av parkeringsficka.
- 5 undersökningar av mark, vatten, vegetation och djurliv, samt markering av därtill hörande ytor.
- 6 avlägsnande av eventuella främmande arter.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Utöver vad som för övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 fälla eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna, träd och buskar.
- 2 plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort mossor, lavar eller svampar, med undantag för plockning av icke fridlysta matsvampar och marklevande färgsvampar.
- 3 genom grävning eller på annat sätt skada mark eller vattenmiljöer.
- 4 insamla eller föra bort insekter eller andra ryggradslösa djur.
- 5 klättra i boträd eller på annat sätt medvetet störa eller skada djurlivet.
- 6 framföra motordrivet fordon annat än på befintlig väg. Förbudet gäller inte snöskoter på snötäckt mark.
- 7 sätta upp skylt, tavla, affisch eller göra inskrift.
- 8 uppföra anläggning, såsom vindskydd, koja, bänk, spång, bro, stängsel, ledning, mast eller torn.
- 9 genomföra tävlingar, lägerverksamhet eller andra arrangemang utan länsstyrelsens tillstånd.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av befintlig skogsbilväg. Träd som har fallit, eller hotar falla, över vägen får kapas och ska lämnas i reservatet.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bedrivande av renskötsel, inklusive exempelvis snöskoterkörning, i enlighet med bland annat rennäringslagen (1971:437) och terrängkörningsförordningen (1978:594).

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för manuell rivning av bäverdämmen som påverkar väg eller områden utanför reservatet. Observera att dylik rivning regleras i 29 § jaktförordningen.

Tillstånd enligt föreskrift C9 kan innebära att undantag ges från flera föreskrifter. För verksamheten gäller att eventuell åverkan inte annat än alldeles obetydligt får påverka de värden som reservatet syftar till att bevara.

Föreskrift C5 ska inte hindra ringmärkning av fågel i enlighet med övrigt regelverk.

Länsstyrelsen kan ge tillstånd för vetenskapliga undersökningar som innebär någon form av markering, fällfångst eller annan åverkan, under förutsättning att denna åverkan inte annat än alldeles obetydligt påverkar de värden som reservatet syftar till att bevara. Vetenskapliga undersökningar som inte innebär markering av provytor eller annan åverkan är tillåtna i reservatet. Vidare ska föreskrifterna inte hindra att i vetenskapligt syfte ta minsta möjliga mängd belägg för artbestämning av exempelvis svampar eller insekter. Observera dock att insamling av vissa arter även kan vara reglerad i artskyddsförordningen (2007:845). Det gäller exempelvis långskägg som är fridlyst.

Föreskrifterna ska inte hindra de åtgärder som krävs för att bekämpa okontrollerad brand i reservatet. All sådan bekämpning bör ske med så skonsamma metoder som möjligt och därmed största hänsyn till mark, vegetation och vatten.

I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., ansvarar länsstyrelsen för förvaltningen av reservatet. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att utföra de åtgärder som anges ovan under B och vars utförande beskrivs närmare i skötselplanen.

Föreskrifterna under C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte nyttjar sin rätt att bruka fastigheten.

SKÄLEN FÖR BESLUT

Områdesbeskrivning

Området utgörs av ett par höjdryggar med mellanliggande bäckdrag på 205 till 300 meter över havet, det vill säga kring Högsta kustlinjen (HK, ca 275 möh), och domineras av morän samt inslag av hållmark och sandiga-grusiga postglaciala avlagringar. Berggrunden utgörs av metagråvacka. I norr utgör Halmsjön reservatets norra gräns.

Naturskogen är tydligt grandominerad, skiktad och bitvis förhållandevis gles. Bitvis är det ganska gott om äldre granar (>140 år). Här och var finns fläckar med asp, liksom några äldre björkar. Sälg förekommer som enstaka, och tall endast mycket få. I sluttningar växer tolt, harsyra, ekbräken, kranshakmossa och hässlebrodd. Bäcksänkorna är ofta rejält fuktiga och blöta.

Det är relativt god tillgång på död ved i delar av skogen, både liggande och stående, i olika nedbrytningsklasser och dimensioner. Dock verkar det vara många granlågor som har dött stående och torkat, och vedsvampfloran verkar vara dåligt utvecklad. Flera granbarkborreangrepp finns spridda i området.

Reservatet är påverkat av äldre plockhuggningar, särskilt i östra delen. Gamla mossbevuxna

avverkningsstubbar ses över hela området, däremot praktiskt taget inga brandspår. Området utgörs till stor del av svagare värdekärnor, och till del är området av utvecklingskaraktär. Längs reservatets västra kant finns ett hygge om fyra hektar från år 2015. Genom området i sydväst-nordostlig riktning löper också en före detta ledningsgata.

Området är beläget i ett av två kärnområden i länet för den hotade laven långskägg (VU*), och inom området har ett tiotal träd med långskägg påträffats. Någon heltäckande inventering har inte gjorts.

Andra arter funna i området är exempelvis lunglav, violettgrå tagellav, ullticka, gränsticka, stor aspticka, harticka och doftskinn (alla NT*), samt rynkskinn (VU*).

I områdets sydvästliga del finns en lämning av en äldre boplats på Bergsjöns strand. I övrigt finns så vitt känt inga särskilda kulturmiljölämningar i området.

*) Hotkategorier enligt 2015 års rödlista: NT=nära hotad, VU=sårbar.

Ärendets beredning

År 2013 identifierade Skogsstyrelsen en nyckelbiotop om knappt 71 hektar i området. Det är den fjärde största kända nyckelbiotopen på enskilt privat ägd mark i länet. Dessförinnan hade flera mindre nyckelbiotoper identifierats inom den stora nyckelbiotopen kring förekomster av laven långskägg.

Reservatet ingår i ett naturvårdsobjekt hos länsstyrelsen (nr 82271). Området ingår också i ett riksintresseområde enligt 4 kapitlet miljöbalken för de två intressena rörligt friluftsliv och obruten kust. Det ingår också i ett riksintresse enligt 3 kapitlet miljöbalken i form av en så kallad MSA-yta för Örnsköldsviks flygplats (MSA=Minimum Sector Altitude).

Området finns inte särskilt redovisat i översiktsplanen för Kramfors kommun från år 2013. Några motstående intressen finns inte redovisade i planen.

År 2010 anmäldes delar av området för avverkning och länsstyrelsen genomförde ett första fältbesök.

Under 2014 inleddes konkreta diskussioner kring att bilda ett naturreservat med berörda markägare. Under 2015 och 2017 slöt staten uppgörelser om ekonomisk ersättning med markägarna.

Inför remissbehandlingen har information hämtats från digitalt underlagsmaterial från mineralrättsregistret. Därvid har inga motstående intressen eller andra försvårande omständigheter påträffats.

Remissyttrande har inkommit från Höga Kusten-Ådalarnas naturskyddsförening som menar att det är ett välarbetat förslag till reservatsbeslut och skötselplan. Möjligen tycker de att servitut som finns bör beröras närmare och om möjligt avslutas. Sveriges geologiska undersökningen har meddelat att man avstår från att yttra sig. Skogsstyrelsen är i sitt yttrande positiva till reservatet.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har beaktat de vid remissförfarandet inkomna synpunkterna genom bearbetning av skötselplanen, samt genom kontakt med en av dem som har lämnat synpunkter.

Områdets skogar har tidigare påverkats tydligt av huggningar men under senare tid har förhållandevis få skogsbruksåtgärder vidtagits i området. Sålunda har nybildning av skogsbiologiskt viktiga strukturer som äldre träd och död ved kunnat fortgå. Dessa värden är ovanliga i dagens av skogsbruk präglade landskap och av grundläggande vikt för att bevara livsformer knutna till miljöer med mer naturlig skogsdynamik. Naturvärdena är i jämförelse med det reguljärt brukade skogslandskapet alltså höga, men det historiska brukandet gör restaureringskaraktären och utvecklingspotentialen tydlig. Över tid kommer området att utveckla än mer strukturer typiska för naturliga skogar. Områdets storlek utgör i sig ett bärande motiv för skydd, med en av länets största nyckelbiotoper. Ett bevarande av naturvärdena i området är följaktligen oförenligt med konventionellt skogsbruk och annan exploatering.

Genom naturreservatsbildning undanröjs exploateringshot och förutsättningarna för bevarande av skogsmiljöerna, med därtill hörande strukturer, processer och arter, förbättras.

I den händelse en hotad art påträffas eller kunskapsläget ändras för en i dag känd art i reservatet, och det långsiktiga bevarandet av arten inte bedöms tryggt med nuvarande förvaltningsinriktning, skulle det kunna finnas skäl att utfärda en dispens som möjliggör åtgärder nödvändiga för arten. Sådan eventuell dispens ska motiveras av aktuell, välgrundad biologisk kunskap. Vidare bör eventuella åtgärder långsiktigt följas upp och berörda delar dokumenteras före och efter åtgärd. En eventuell dispens förutsätter att särskilda skäl föreligger i enlighet med miljöbalken 7 kap. 7 §, vilket innebär att åtgärderna måste vägas mot de värden som utgjort grund för tillkomsten av detta områdesskydd.

En art som skulle kunna bli föremål för dispensansökan är långskägg. Den forskning som idag finns på området indikerar att utglesning, till en viss gräns, skulle kunna gynna tillväxten av långskägg. Det grundläggande syftet med reservatet är dock att bevara en så naturlig förekomst som möjligt, inte att åstadkomma högsta möjliga tillväxt hos laven. Om framtida forskning visar att åtgärder krävs för att kunna bevara långskägg, exempelvis genom en viss utglesning eller bildning av luckor, behövs dispens för att kunna utföra sådana åtgärder. De ska dock inte genomföras förrän man anser att det finns behov av att öka populationen på grund av en minskning av artens förekomst till följd av att arten missgynnas av nuvarande förhållanden. Vidare förutsätts att ovan nämnda forskning har utvärderats, och att starka indikationer finns på att åtgärderna kan fungera. I dagsläget bedömer länsstyrelsen att den miljö långskägg finns i är fullgod för att arten ska fortleva i området och därmed föreligger inte behov av att utföra åtgärder.

Länsstyrelsen bedömer att området signifikant bidrar till uppfyllandet av miljömålen "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv". Området rymmer inom betinget för det regionala miljömålets första delmål, som anger att 1,8 % av länets produktiva skogsmark ska skyddas formellt. Urvalet av reservatsförslaget har gjorts i enlighet med de nationella och regionala strategierna för formellt skydd av skog från 2005. Avgörande urvalskriterier

har varit områdets belägenhet i ett så kallat kluster med äldre granskogsmiljöer, bitvis höga värden på beståndsnivå samt förekomsten av långskägg. Långskägg är en ansvarsart för länet då arten har tyngdpunkten av sin utbredning i denna del av landet. Vändåtbackenskogen är belägen i ett av två kärnområden i länet för arten.

Vidare bedömer vi att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan och med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

Länsstyrelsen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken att det för att bevara ovan nämnda naturvärden finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat, samt att förordna om föreskrifter för området och att fastställa en skötselplan. För att uppnå det starka skydd som behövs för områdets naturvärden bör föreskrifterna bland annat omfatta förbud mot såväl exploateringsföretag som skogsbruk i området.

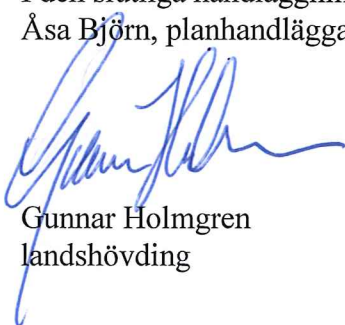
HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill klaga över detta beslut ska skriva till regeringen, men skicka eller lämna skrivelsen till länsstyrelsen, postadress: Länsstyrelsen, Enheten för skyddad natur, 871 86 Härnösand.

Skrivelsen ska ha kommit in inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet. I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och den ändring som begärs. Skriv namn, adress, telefonnummer och ärendets nummer. Om ytterligare upplysningar önskas, kontakta Pekka Bader telefon 0611-34 92 23, pekka.bader@lansstyrelsen.se.

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling, i Post- och Inrikes Tidningar, Tidningen Ångermanland och i Nordsverige. Den dag kungörelsen varit införd i ortstidning anses berörda ha fått del av beslutet.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har även deltagit Therese Flodin, länsjurist, Åsa Björn, planhandläggare, samt Torbjörn Engberg, chef vid Enheten för skyddad natur.

Gunnar Holmgren
landshövding

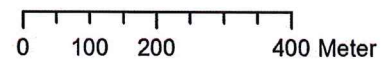
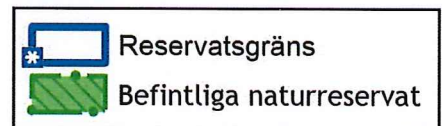
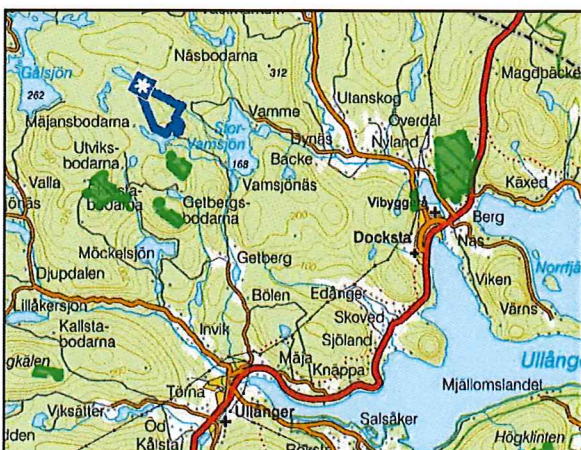
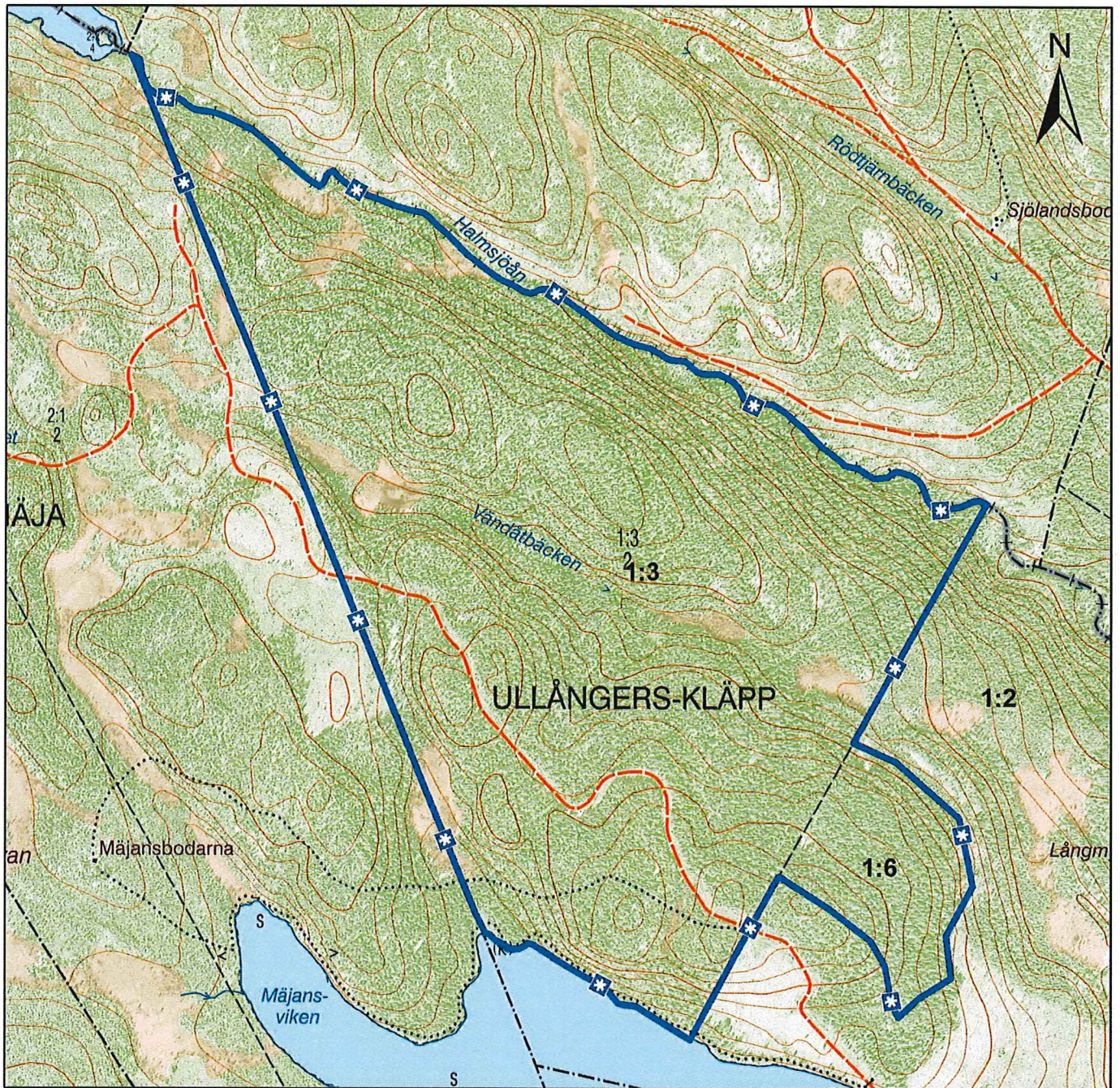
Pekka Bader
naturvårdshandläggare

Bilagor

- 1 Beslutskarta
- 2 Sändlista
- 3 Skötselplan

Vändåtbackenskogens naturreservat

Bilaga 1
Beslutskarta 2017-12-18
Dnr 511-5979-14

© Länsstyrelsen Västernorrland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Skötselplan för *Vändåtbäckenskogens naturreservat*

Denna skötselplan ska användas tillsammans med det beslut som utgör grunden för planen. I beslutet återfinns viktig information såsom beslutsmening, syfte, föreskrifter och en sammanfattande beskrivning av området.

Gränser

Gränserna är i dagsläget ännu inte inmätta. Reservatet ska märkas ut enligt svensk standard (SIS 03 15 22) genom målning på träd inom reservatet i gränsgatan och uppsättning av stolpar med reservatsbricka i gränsvinklar och där det är naturligt för besökare att korsa reservatsgränsen. Längs Halmsjöån i nordost torde det räcka att sätta stolpar längs bäcken (under förutsättning att fastighetsgränsen löper i bäcken).

Brand

Om okontrollerad brand uppkommer inom reservatet bör släckning inriktas mot naturliga avgränsningar och mot reservatets ytterkanter om räddningschefen anser att branden härmed slutligen kan bekämpas. All eventuell brandbekämpning bör ske med så skonsamma metoder som möjligt och med största hänsyn till mark, vegetation och vatten.

Servitut och samfälligheter mm

Det finns två servitut från första halvan av 1900-talet avseende mulbete, vedfångst, vattenhämtning och vägar till förmån för Ullångers-Bölen 1:2 och 2:2. Länsstyrelsen bör undersöka möjligheterna för att dessa servitut i sinom tid upphävs för reservatsområdet.

Viltvård

Ullångers-Kläpp 1:3 ligger inom Getbergs viltvårdsområde.

Vägar

Strax söder om reservatet finns en gemensamhetsanläggning i form av en väg från sydost till sjön Bergsjön. Genom sydvästra delen av reservatet löper en så kallad överenskommelseväg. Staten ska bidra med underhåll av båda dessa vägar och under ärendets gång har berörda parter enats om att söka överenskommelser kring andelstal i respektive väg. Sådana överenskommelser får gälla tills annat avtalas eller prövning sker enligt anläggningslagen (1973:1149). Statens förhandlingskonsult arbetar för närvarande med nämnda överenskommelser.

Jakt

Inom den sydöstra delen av reservatet, på Ullångers-Kläpp 1:6, har staten upplåtit rätten till all jakt inom naturreservatet (dnr NV-04940-15). Upplåtelsen gäller till och med 30 juni 2021. Avtalet ska sägas upp senast sex månader före avtalstidens utgång. I annat fall förlängs avtalet automatiskt med en avtalsperiod i sänder, dock som längst tre år.

Anslag om pågående jakt bör sättas upp/ska enligt jaktupplåtelsen sättas upp i anslutning till reservatstavlan (se skötselplanekarta). Vid uttransport av högvilt får mindre banddriven älgdragare eller fyrhjulig motorcykel användas, varvid risken för markskador och spårbildning ska minimeras (se beslutet § A9). Siktgator får inte röjas (§ A6). Befintliga jaktorn ägs av jakträttsinnehavaren och ska underhållas eller rivas. Uppförande av nya jaktorn är tillåten endast efter tillstånd från länsstyrelsen (§ A11). Av reservatsföreskrifterna följer vidare att varken levande eller döda träd i reservatet får nyttjas till ved (§ A6 och C1).

Förvaltning och tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för förvaltningen av reservatet och tillsynen när det gäller efterlevnaden av reservatsbestämmelserna.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Området har delats in i tre skötselområden, varav ett gäller för hela reservatet, se skötselkartan.

Skötselområde 1

Skog, vattendrag och våtmarker

Övergripande mål

Att miljöerna utvecklas fritt efter naturligt förekommande processer. Att naturliga hydrologiska förhållanden råder och att strukturer som är kännetecknande för ett naturligt fungerande skogsekosystem, såsom gamla träd och döda stående och liggande träd, fortsatt skapas.

Målindikatorer:

- Att långskägg finns i reservatet.

Åtgärder

- Totalinventering av långskägg

En total inventering bör göras på samma sätt som gjorts i några andra reservat i länet. Varje träd med långskägg artbestäms och koordinatsätts med gps. Inventeringen kommer att ta flera dagar i anspråk.

Skötselområde 2

Hygge och väg

Övergripande mål

Att hygget från 2015 utvecklas fritt till naturskog.

Åtgärder

Inga åtgärder förutom uppföljning. Vägen sköts som väg, se under rubriken "Vägar" ovan.

Skötselområde 3

Information och tillgänglighet.

Övergripande mål

Att låta området fortsatt vara tillgängligt för allmänheten, samt att besökare ska få relevant information om området.

Målindikatorer:

- Aktuell information finns på länsstyrelsens hemsida.
- Informationstavlor är på plats och i gott skick.

Åtgärder

- Information på hemsida
En beskrivning läggs ut på länsstyrelsens hemsida.
- Informationstavlor
En informationstavla sätts förslagsvis upp vid reservatets sydöstra kant, se skötselkartan.

Reservatsbeslutet medger att rastplats med anslutningsstig anläggs, liksom parkeringsficka. Vid reservatets bildande bedöms sådana anläggningar inte vara prioriterade med beaktande av det samlade åtgärdsbetinget i skyddade områden i länet.

Sammanfattning och prioritering av åtgärder

Prio	Åtgärd	Skötsel- omr	Start	Intervall	Finansiering
1	Information på hemsida	3	2018	engångsåtgärd	reservatsanslag
1	Informationstavlor	3	2018	engångsåtgärd	reservatsanslag
2	Totalinventering av långskägg	1	2020		reservatsanslag

Uppföljning

Uppföljning av reservatets syfte och gynnsam bevarandestatus för miljöer och arter är en prioriterad uppgift för reservatsförvaltningen, förutom de åtgärder som anges ovan.

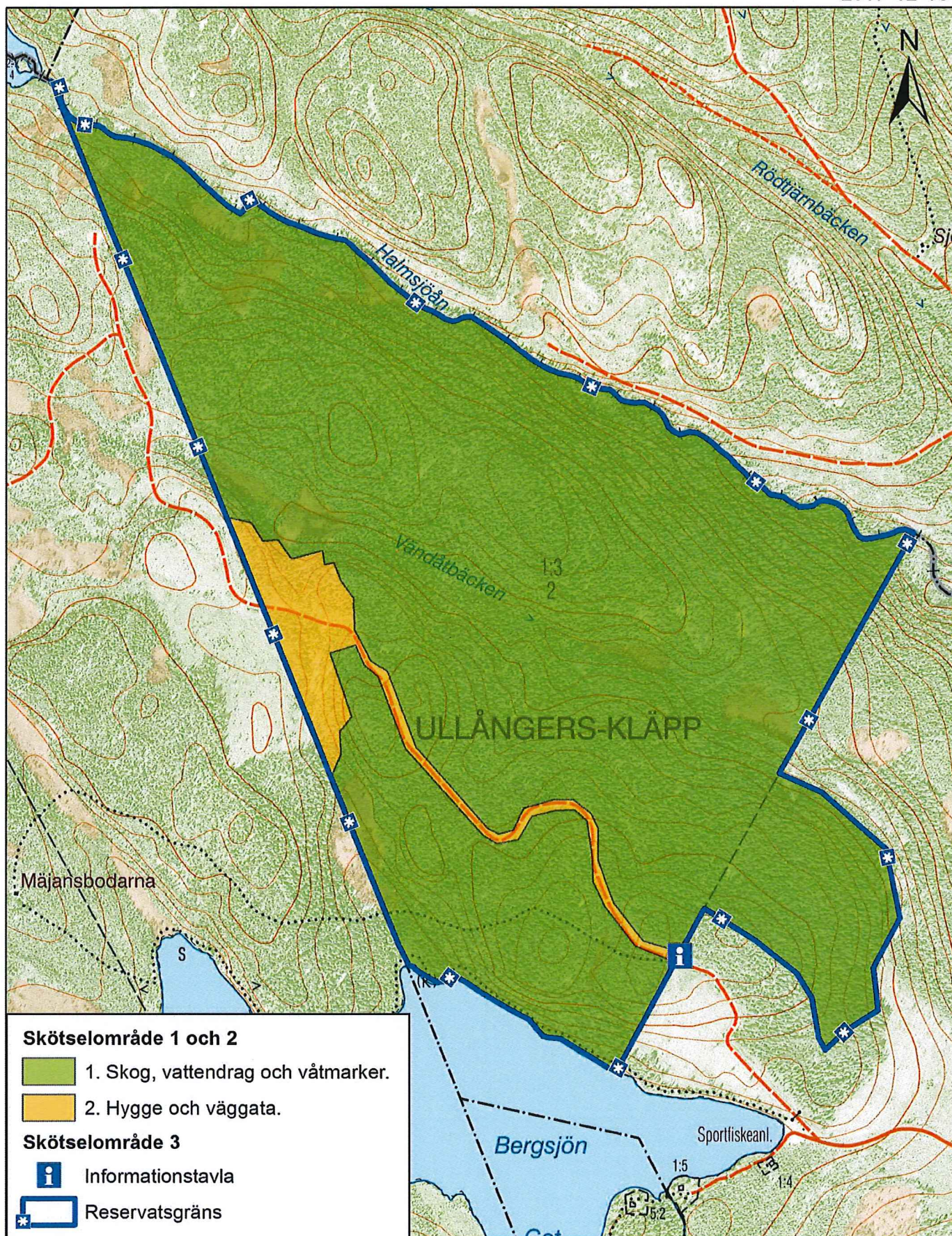
Inventeringar av organismer som normalt förekommer i granskogsmiljö bör genomföras med cirka tio års mellanrum (vedlevande svampar, insekter, lavar, mossor). Förekomsterna av långskägg bör följas särskilt. En totalinventering av området bör göras.

Sammanfattning av uppföljningsbara mål

Skötsel- omr	Kvalitetsmål	Intervall
1	Att långskägg finns i reservatet.	vart 10:e år
3	Informationstavlor är på plats och i gott skick.	löpande
3	Aktuell information finns på länsstyrelsens hemsida.	löpande

Vändåtbäckenskogens naturreservat

Skötselkarta
Dnr 511-5979-14
2017-12-18

Skötselområde 1 och 2

- 1. Skog, vattendrag och våtmarker.
- 2. Hygge och väggata.

Skötselområde 3

- Informationstavla
- Reservatsgräns

